

УДК 634.511

Меженський В.М.^{1*}, Оксьом Б.М.^{2*}

^{1*} Національний університет біоресурсів і природокористування України,
вул. Героїв Оборони, 13, м. Київ, 03041, Україна

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ,
03041, Україна

e-mail: mezh1956@ukr.net

^{2*} ООГ,

e-mail: oksem.stas@mail.ru

ЯКІСТЬ ПЛОДІВ ДОБІРНИХ ФОРМ ВОЛОСЬКОГО ГОРІХА (*Juglans regia* L.) НА ПОЛТАВЩИНІ ТА СУМЩИНІ. ПОВІДОМЛЕННЯ 3.

Волоський горіх є цінною горіховою культурою, під якою в Україні зайнято близько 15 тис. га, а валове виробництво сягає 100 тис. т (Наукові основи..., 2011). Україна є одним з найбільших світових експортерів горіхів, тому інтерес до цієї культури постійно зростає. Переважна частка горіхових насаджень зосереджена в домогосподарствах населення і представлена деревами насінневого походження.

Природні умови дозволяють вирощувати волоський горіх практично на всій території країни, незважаючи на певні ризики. В усіх регіонах України тривалою практикою вирощування волоського горіха і народною селекцією створено безцінний генотип (Щепотьев, 1985; Стрела, 1990). У переважній більшості він залишається неоціненим, що не сприяє розвитку горіхівництва.

Суміжні Липоводолинський район Сумської області та Гадяцький район Полтавської області згідно агроєкологічному районуванню належать до зони нетоварного виробництва (Наукові основи..., 2011). Незважаючи на це, існує практика закладання фермерських товарних насаджень волоського горіха. Здійснювати її можна на основі місцевих добірних форм, найкраще адаптованих до умов регіону культури, що дають високі врожаї горіхів високої якості. Для добору найпридатніших форм нами з 2015 р. було розпочато обстеження приватних ділянок, де зростає волоський горіх (Меженський, Оксьом, 2016, 2018).

Горіхи 10 добірних форм, дібраних у вищезазначених районах, врожаю 2017 р. оцінювали за параметрами згідно з методикою (Петросян, 1973). У таблиці наведено середні дані технічного аналізу повітряно-сухих горіхів з похибкою середнього арифметичного. За контроль для порівняння взято форму 'Соборний', яка була серед найкращих, дібраних у попередні роки.

Якість горіхів значно варіює (табл.). Найбільші горіхи мають 'Тгаргарін', 'Роменка', 'Карпенко 1' (середня маса 16,2–17,8 г), з умістом ядра, відповідно, 44,3 %, 45,1% і 39,8%. Найкращою за умістом ядра є форма 'Березоліський' – 51,3%; за цим показником вона була найкращою з поміж інших також у 2016 р. За вивченість горіхів вирізня-

ються форми 'Карпенко 2', 'Гагарін', 'Березоліський', 'Соборний' (0,33–0,31 г/см³).

Середню товщину шкаралупи має 'Верей' (1,6 мм), у інших форм вона товста. Варто відзначити потовщення шкаралупи у всіх досліджуваних в попередні роки форм. Дуже легко виймаються ядра у форм 'Роменка', 'Гончаренко', 'Березоліський', 'Паровченко'.

За найважливішими показниками технічної характеристики, а саме розмірами горіхів, питомим умістом ядра, смаком, міцністю шкаралупи, легкістю виймання ядра та характером поверхні шкаралупи, найбільше сумарних балів набрали форми 'Гагарін' (49 бали), 'Іванюта' (48 балів), 'Соборний' (46 балів).

Таблиця. Якість плодів добірних форм волоського горіха, 2016 р.

Сорт	Висота – ширина – товщина, мм	Kг*	Kд*	Маса горіха, г	Маса ядра, г	Уміст ядра, %	Товщина шкаралупи, мм	Виповненість, г/см ³	Загальна оцінка, бал	Забарв-лення***
Гагарін	41-34-34	0,8	1,0	16,2 ±0,39	7,2±0,15	44,3±1,1	1,9	0,32	49	т.ж
Березоліський	35-26-28	0,8	1,0	8,1±0,29	4,2±0,11	51,3±1,1	1,7	0,32	48	ж
Соборний (к)	44-32-31	0,7	1,0	13,3±0,51	6,1±0,29	46,0±0,8	1,8	0,31	46	ж
Карпенко 2	42-34-31	0,8	1,1	13,9±0,36	6,3±0,22	44,9±0,5	1,9	0,33	45	т.ж
Паровченко	36-31-30	0,9	1,0	10,0±0,35	4,7±0,20	47,4±0,5	1,9	0,29	45	ж
Гончаренко	37-30-31	0,8	1,0	10,8±0,24	4,4±0,12	41,0±0,6	2,0	0,25	42	св.бр.
Роменка	43-36-37	0,8	1,0	16,5±0,35	7,5±0,28	45,1±0,8	1,9	0,25	42	св.бр.
Верей	40-30-29	0,7	1,0	10,5±0,44	4,8±0,17	46,1±1,9	1,6	0,29	41	ж
Карпенко 1	41-34-37	0,9	0,9	17,8±0,85	7,0±0,52	39,8±1,2	2,2	0,23	41	т.ж
Тельман	42-35-37	0,8	1,0	13,6±0,27	5,4±0,14	39,5 ±0,4	2,0	0,22	41	ж

Примітки: *Kг – головний коефіцієнт форми горіха (відношення середнього арифметичного двох його діаметрів до висоти); ** Kд – додатковий коефіцієнт форми (відношення діаметра горіха по шву до діаметру з боків); *** ж. – жовте, св.бр. – світло-брунатне, т.ж. – темно-жовте

УДК 633. 11: 631. 52

Мехтієва С.П., Аминов Н.Х.

Институт Генетических Ресурсов НАНА, пр. Азадлыг 155, Баку, AZ1106, Азербайджан

*e-mail: mora-kasper@rambler.ru

ТРАНСГРЕССИВНАЯ ИЗМЕНЧИВОСТЬ ПО НЕКОТОРЫМ КОЛИЧЕСТВЕННЫМ ПРИЗНАКАМ У ВНУТРИРОДОВЫХ ГИБРИДОВ ТРИТИКАЛЕ

Тритикале (*×Triticosecale* Wittm.) представляет большой интерес как культура для производства фуражного и продовольственного зерна, а в некоторых странах - как источник биоэтанола. Наличие обширного генофонда у тритикале способствует селекции последнего путём вну-